

BOERDERIJENSTICHTING NOORD-HOLLAND

VRIENDEN VAN DE STOLP

Boerderijen Beeldbank: www.boerderijenstichting.nl | Volg Vrienden van de Stolp ook op Facebook

NIEUWSBRIEF NR. 87, DECEMBER 2016

STOLPEN ONDER WATER

DE WATERSNOODRAMP VAN 1916

BINNENKIJKER

EEN WIERSCHUUR OP WIERINGEN

BROEDERSBOUW

HERENBOERDERIJ WORDT WOONSTOLP

Midwinter Light Art
 Hotel Opduin / Texel 23 dec. 2016 - 8 jan. 2017
 open 12-18 uur en 20-21 uur

EXPOSITIE LICHTKUNST
Unieke Lichtobjecten

maak als bezoeker van deze expositie kans op gratis kaarten
 voor het exclusieve Light Lounge feest van 7 januari

www.gallery-of-light-art.com

 **LANDELIJK
-WONEN.nl**

TE KOOP BOUWKAVEL

Ursem, De Kolk 2

Deze riante kavel ligt in open gebied met aan de voorzijde een ruim vrij uitzicht. De grootte van het perceel bedraagt circa 14.000 m2, waarvan maar liefst circa 3.000 m2 bestemd is als bouwkaavel waarop een stolpboerderij gebouwd kan worden. Een gedeelte van deze grond met een breedte van 40 meter en een diepte van 75 meter heeft de bestemming woondoeleinden. De overige grond heeft een agrarische bestemming. Een prachtige stek om te wonen in uw eigen ontworpen stolpboerderij!! Informeer naar de mogelijkheden!

AGRITEAM NOORD-HOLLAND B.V.
 Noordervaart 30 * 1841 HA Stompeloren
 Tel. 072-5039797 * E-mail noordholland@agriteam.nl

 Floridus
tuin & groen

- hoveniersbedrijf
- tuinontwerp en adviescentrum
- sport en recreatie
- tuinwinkel

Wij leggen geen tuinen aan
 Wij voeren de onweersbui af!

Het Woud 10 - 1688 JE Nibbixwoud - telefoon 0229 - 57 16 29
 E-mail hoveniers@floridus.nl
www.floridus.nl

AANNEMERSBEDRIJF WEST-FRIESLAND

AWF

Dr. Nuyensstraat 20 • 1617 KC Westwoud • info@awfbouw.nl • www.awfbouw.nl

14

INHOUD

4	STOLPEN ONDER WATER	13	NIET ZONDER HOOP
6	DONKER BRACHT LICHT	14	BINNENKIJKER
7	STOLPEN IN DE KUNST	16	TWEE BIJZONDERE KAPBERGEN
9	TWEELING IN WEESP	17	KIEK 38 + 39
10	BROEDERSBOUW BEEMSTER	19	STOLPEN IN HET NIEUWS

4

9

10

STATUS OF STA-IN-DE-WEG?

Al decennia lang aan de gang en meer dan ooit manifest, is de transformatie in vorm en functie van (stolp)boerderijen. Ze zijn als hoofdgebouw hun agrarische functie kwijt. Dat kan enerzijds leiden tot een ontwikkeling van stolp tot statussymbool voor burgers met een goedgevulde beurs en anderzijds tot stolp als sta-in-de-weg en slooproject. Voor beleid waarbij de historische stolp, ook als landschappelijk icoon, behouden is een stolpenstappenplan vereist. Met het benaderen van nieuwe 'markten' voor herbestemming en verantwoord gebruik van het landelijke erfgoed.

Vrienden vormen de basis

Nu het nieuwe jaar zich aandient en onze stolpen zich verhullen in mist of juist schitteren met een sneeuwdek, kijken we even terug op het voorbije jaar. Onze ledenactie had veel nieuwe leden tot gevolg. Met onze herinnering aan de contributiebetaling haakte een aantal leden af, per saldo toch een toename tot ruim 1.600. De band met de leden toont zich door de grote belangstelling voor excursies en steunbetuigingen o.a. vanwege Nieuwsbrief en website. Het programma van info-avonden over de duurzame stolp is samen met gemeenten voortgezet. De Boerderijen Beeldbank is vernieuwd en voor de adviezen op locatie (vooral nieuwe stolpbewoners) is een blijvende vraag. Al met al: vol vertrouwen het nieuwe stolpjaar in!

Deze Nieuwsbrief wordt naar **alle adressen in onze database** gezonden. Ook naar degenen die niet op onze herinnering voor de contributie van 2016 reageerden (**kan overigens alsnog!** -zie IBAN op pag. 19-). Ook nog toezending naar Vrienden die lid waren maar bekend maakten per 2017 helaas af te willen haken.

Detail van het omslag van het boek De dijken breken.

WATERSNOOD 1916 EN DE STOLP

ADVIEZEN BIJ HERBOUW IN WATERLAND

Honderd jaar geleden ging het in grote delen van Noord-Holland goed mis. In januari 1916 braken de dijken op verschillende plaatsen en Marken, Waterland, de halve Zaanstreek en de Anna Paulownapolder stonden maandenlang onder water. Er waren 19 mensenlevens te betreuren en de schade aan gebouwen, land, goederen en vee was enorm. Op Marken sloegen hele huizen van hun fundering en kraakten losgeslagen botters halve en hele voorgevels. Verder stond Volendam blank, raakten Monnickendam en Purmerend gedeeltelijk onder water en waren in het polderland van Anna Paulowna, Waterland en de oostelijke Zaanstreek vooral de dorpen en de (stolp) boerderijen prooi voor de waterwolf.

Menige stolp bezweek onder de druk van het water, waarbij vaak de muren instortten en vierkanten als dukdalven overeind bleven. Foto's met dit soort beelden (zie de uitgaven 'Vergeten water' en 'De waterwolf in Waterland') zijn algemeen bekend en tonen de onvoorstelbare impact van deze watersnood. Het boek 'De dijken breken' van Cor Bruijn toont op het omslag een getekende impressie van stolpboerderijen als golfbrekers tijdens de overstroming. Een indrukwekkend en verwoestend beeld.

Wederopbouw

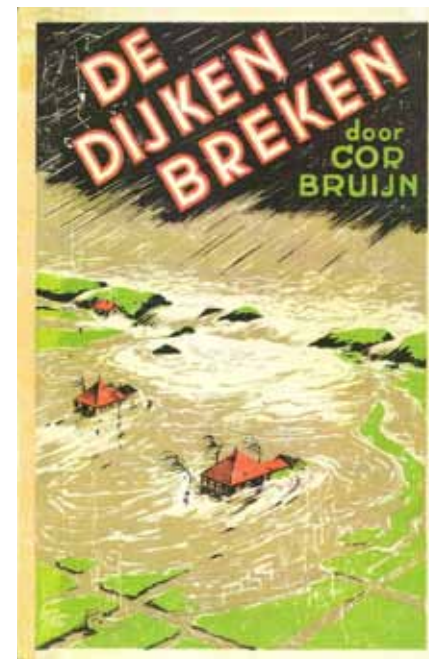
Deze watersnoodramp gebeurde tijdens de Eerste Wereldoorlog, Nederland was neutraal gebleven. Ons land kreeg toen -zo werd wel gezegd- een eigen oorlog te voeren en wel die tegen zijn ervijand, het water. De focus kwam toen extra op de eigen binnenlandse problemen te liggen en zo werden bijvoorbeeld gemobiliseerde militairen overal in het land ingezet als dijkleger om eerste hulp te bieden, nood te lenigen, ontstane schade te herstellen en te beperken en om

overstroomde gebieden te bewaken. Toen eenmaal de situatie enigszins onder controle kwam, ontstonden de eerste plannen voor wederopbouw en vooral voor Marken en Waterland rees er bij de herbouw van de vernielde woningen en boerderijen zorg voor het behoud van het bijzondere karakter van het eiland en dat van Waterland. Dat aspect werd met name door de Sociaal Technische Vereniging van Democratische Architecten en Ingenieurs opgepakt en gestimuleerd. Zo kwam er op initiatief van deze vereniging een 'Adviescommissie voor den herbouw in de overstroomde gebieden in Noord-Holland' tot stand. Voorzitter was de Amsterdamse architect J.H.W. Leliman, in 1911 medeoprichter van de Bond Heemschut. Al in begin mei 1916 stuurde de Adviescommissie een circulaire naar alle overstroomde gemeentebesturen. Omwille van het behoud van het landschapsschoon boden Leliman en zijn medestanders belangeloos hun diensten aan. Bovendien werden de gemeenten uitgenodigd snel een welstandsparagraaf in de plaatselijke bouwverordening op te nemen. Gemeente Broek in Waterland deelde kennelijk deze zorgen van welstand en had toen al een dergelijke verordening klaar.

Zorgen over welstand

Nog in dezelfde maand mei bracht de commissie een kleine brochure uit waarin met nadruk werd gewezen op de internationale faam van het pittoreske Waterland. Het was zaak (net als op Marken) die schoonheid te behouden, mede vanwege het drukke toerisme. Het aanbod om belangeloos te assisteren bij het maken en beoordelen van bouwplannen werd nog eens herhaald. De man die in Noord-Holland de nationale hulpverlening namens de Algemeene Verenigde Commissie ter Leniging van Rampen door Watersnood in Nederland (AVC) inspecteerde, de inspecteur volksgezondheid ir. J.H. Faber (zelf lid van genoemde adviescommissie voor herbouw), maakte de

toenmalige Commissaris der Koningin jhr. A. Roëll attent op dit aan de gemeenten gedane aanbod. Roëll kon zich in de voorgestelde gang van zaken vinden en wees de commissie medio mei (en dat is bijna onmiddellijk) officieel als architect voor Marken aan. Voor dit advieswerk werd vervolgens de Amsterdamse architect G.F. la Croix ingeschakeld. Om de bewoners van het eiland over te halen met hem in zee te gaan, werd een premie uitgelooft. Uiteindelijk bouwde La Croix 16 woningen op Marken. Een huizenblok op de Wittewerf herinnert nog steeds aan deze bijzondere inspanningen voor cultuurhistorisch verantwoord bouwtoezicht.

Stolpboerderijen en herbouwadviezen

Deze commissie gaat ook buiten Marken voortvarend aan de slag en het is bekend dat deze via de betrokken gemeenten ruim 40 plannen voor huizen en (stolp)boerderijen ter beoordeling kreeg voorgelegd. Bijvoorbeeld in Buiksloot, Nieuwendam,

Verslag herbouwcommissie 1916-1917.

Landsmeer, Zunderdorp en Broek in Waterland. In het laatste dorp wordt zelfs een kleine tentoonstelling georganiseerd met voorbeelden van de uitgebrachte adviezen. Doel was het publiek te overtuigen van het belang van het unieke, lokale karakter. In alle gevallen leidde de adviezen naar eigen zeggen tot verbeteringen, het ging er immers om het streekeigen karakter van Waterland en Marken niet aan te tasten door 'lelijke' herbouw na de watersnood.

Het is overigens niet bekend waar de boerderijen stonden die ter beoordeling aan de commissie zijn voorgelegd. Wel zijn aan de hand van twee uitgewerkte voorbeelden de aanpassingen van de commissie zichtbaar gebleven. Een verdere motivering ontbreekt. In het ene geval gaat het om een stolp met schuin aflopende aanbouw op een eveneens tamelijk schuin aflopend maaiveld. De aanpassingen (verbeteringen) blijken uit de gewijzigde geveltekening vooral uit de benadrukking van het hoofdgebouw (de stolp) en een strakke doorvoering in de detaillering van de iets grotere raampartijen en deuren in de gemetselde voorgevel. Ook de eveneens gemetselde topgevel is strakker uitgevoerd en in lijn gebracht met de schuine van het dakvlak van de stolp. Het tweede voorbeeld is bijzonder, want deze stolpboerderij (op een vlakke kavel) heeft een houten voorgevel en ... een gebroken kap. Bij dit ontwerp is geadviseerd voor een geheel ruimere opzet. Zowel de grondmaat als de kap zijn in de gewijzigde vorm fors ruimer getekend. Hierdoor krijgt de boerderij wel een sterker stolpeigen karakter, hoewel de gebroken kap gehandhaafd blijft. Ook in dit ontwerp is er aandacht voor het ritme van de

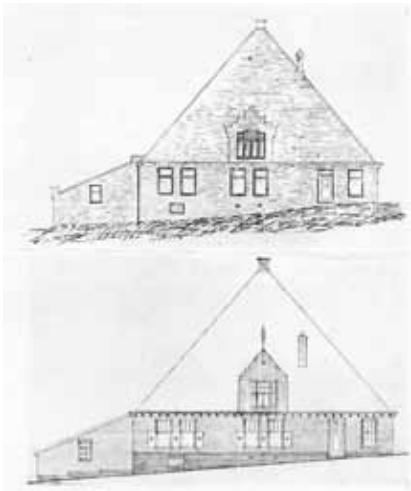

Stolpen onder water in Waterland. De maandenlange vloed reikte tot de Wijdewormer. Aan de stolpen werd een enorme ravage aangericht. De Waterlandse dames lijken het rustig af te wachten. Beeldmateriaal afkomstig uit het Waterlands Archief, Purmerend.

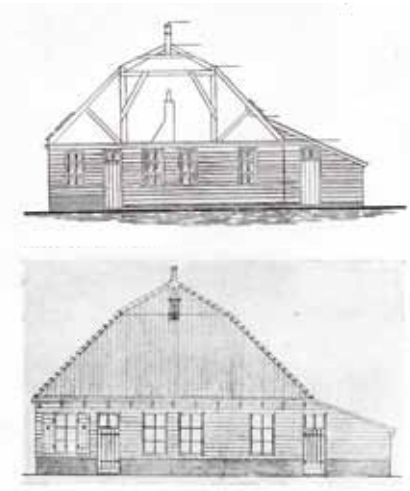
■ ■ ■ raampartijen en het gebruik van grotere kozijnen voor meer lichttoetreding.

Voorbeelden

Nog tijdens de watersnood van 1916 blijkt er behoefte aan expertise als het gaat om kennis van specifiek landelijke bouwkunst. En die kennis wordt royaal geboden en daarvan is -naar wij nu weten- flink gebruik gemaakt. De voorbeelden zijn te vinden in het verslag 1916-1917 van de adviescommissie voor herbouw in de overstromde gebieden van Noord-Holland. De nieuwsgierige vraag is onvermijdelijk. Is er van de afgebeelde stolpen meer bekend?

UIT: VERSLAG HERBOUWCOMMISSIE 1916-1917.

UIT: VERSLAG HERBOUWCOMMISSIE 1916-1917.

DONKER BRACHT LICHT

THEATER IN MUSEUMBOERDERIJ WEST-FRISIA

In Hoogwoud, aan de Koningspade, staat Museumboerderij West-Frisia. In een stolp, gebouwd in 1857. Zodra je er binnen-stapt kom je in de sfeer van een boerderij rond 1900. De geschiedenis herleeft. Het lijkt alsof de boerenfamilie even weg is en zo weer thuis kan komen. Het museum is ontstaan door de gedrevenheid van de vroegere bewoner Adriaan Donker die hier precies 100 jaar geleden werd geboren. Door zijn verzameldrang en grote belangstelling voor de Westfriesse cultuur-historie bracht hij een bezienswaardige collectie bijeen.

Om het Adriaan Donker-eeuweest te vieren zijn er in de zomer van 2016 twaalf theatervoorstellingen gespeeld. De belangstelling bleek heel groot. Het publiek kwam via de koegang, langs de uitgebreide ingerichte zomerstal en het achterom, naar de dars. Die was omgebouwd tot theaterzaal, een unieke ambiance met vanuit de dars het imposante vierkantsgebint. De ruimte werd volop benut, objecten en foto's stonden als decorstukken op de zolder. Stoelen en stobalen stonden uitnodigend klaar op de uit straatsteentjes bestaande dorsvloer. De 'hooiberg' deed daarbij dienst als foyer. De voorstelling 'Oh, zo ondeugend', rond het intrigerende leven van Adriaan Donker werd ontworpen door Tim de Haan uit Hoogwoud, vocaal en met gitaarmuziek bijgestaan door Kees Vriend. De regie was in handen van Mariët de Haan.

Niet te missen aan de Koningspade.

FOTO: NETTIE ZANDER

De uitvoerenden wisten het publiek bij de eerste voorstellingen in mei op zo'n een ontroerende, humoristische en warme manier te boeien dat dit vroeg om een reprise. Nog zes voorstellingen speelden ze in september en ook die waren snel uitverkocht.

Adriaan Donker

Adriaan was de laatste eigenaar van de boerderij West-Frisia. Hij kwam uit een vooruitstrevende boerenfamilie. Zijn grootvader was medeoprichter en eerste voorzitter van zuivelfabriek Aurora in Opmeer. Als enige zoon was hij beoogd opvolger, maar hij had geen talent voor het boerenbedrijf. Hij durfde zijn eigen koers te varen en verkocht het vee en het land van deze monumentale boerenplaats. Adriaan had andere talenten en dromen. Een kleurrijk, sociaal en gastvrij Westfries. Hij volgde zijn eigen pad, in allerlei opzichten een boeiend pad. Zijn in de loop der tijd gegroeide fraaie collectie boerenspullen geeft in de Museumboerderij een tastbare indruk van de rijke agrarische historie van Westfriesland.

Museumboerderij West-Frisia

- Ondergebracht in een stolp uit 1857, voorbeeld van een veeboerderij in Westfriesland. Een enkele stolp met een

indeling als van de Noord-Hollandse Normaalstolp; de dars evenwijdig aan de koegang.

- Woongedeelte met interieur en bedsteden van omstreeks 1900.
- De zomerstal toont o.a. prachtige kaaspersen en arrensleden.
- De dars met boerenwagens uit de 19^e eeuw met rijk versierd achtershot met spreuk.
- Tussen het 'vierkant' de opslag van het hooi en op de zolder het stro.
- Op het erf de Mariakapel, door Adriaan Donker gebouwd ter nagedachtenis aan Rooms-koning Willem II, graaf van Holland, die in 1256 sneuvelde in de strijd tegen de vrije Westfriezen.
- Op het erf hoogstamfruitbomen.

De authentieke uitstraling maakt het geheel tot een geliefde locatie voor trouwfoto's en speelfilms zoals Zwartboek, Sonny Boy en de tv-serie van De IJzeren Eeuw.

In de koegang van Museumboerderij West-Frisia.

www.westfriesgenootschap.nl/geschiedschrijving/biografie/biografie_adriaan_donker.php
www.museumboerderijwestfrisia.nl

STOLPEN IN DE KUNST

De stolp is al eeuwenlang een onderwerp geweest bij beeldende kunstenaars. Niet verwonderlijk natuurlijk want de boerenpiramide is dominant aanwezig in landschap en dorpen van Noord-Holland. Na Gerrit van Blaaderen (in Nieuwsbrief 84), Pablo Picasso (in Nieuwsbrief 85) en Dirk Breed (in Nieuwsbrief 86) volgt in de serie Stolpen in de kunst nu Jannie Kuiper met een van haar kleurrijke dorpsgezichten. Een schilderij in haar kenmerkende stijl, aangeduid als naïeve schilderkunst.

JANNIE KUIPER

De wereld van haar gelukkige jeugd in Westfriesland. Bonte, kleurrijke taferelen van het landelijke dorpsleven markeren het werk van Jannie Kuiper. Zij (geboren in 1932 in Nieuwe Niedorp) geldt als een van de meest kenmerkende representanten van de naïeve schilderschool. Vooral in Westfriesland waren en zijn er nog altijd vele (amateur-) schilders die, vaak op latere leeftijd, de karakteristieke landschappen en gebeurtenissen uit hun geheugen verbeelden in direct aansprekende schilderijen. Ze worden ook wel zondagsschilders genoemd of 'schilders van het paradijs' en vooral in Jannie's schilderijen lijkt het altijd zondag. Ze begon als autodidact te schilderen in 1975 omdat ze geen geschikte schilderijen kon vinden om in haar huis op te hangen.

Topografisch

Vrolijke gebeurtenissen als kermissen, optochten en volksfeesten die ze opdiept uit haar herinnering combineert ze in een opvallend nauwkeurige benadering van specifieke gebouwen -huizen, kerken, boerderijen- en dat alles bijna topografisch

samengevat. Het werk van Jannie Kuiper was te zien op vele tentoonstellingen en is opgenomen in de collectie Westfriesse Naïeven van het Westfries Museum in

Hoorn. In gezelschap van andere zondagschilders die de stolp in hun werk laten spreken zoals Cornelis Kaay, Willem Bakkum en Adriaan Dekker.

Jannie Kuiper: Kermis in Warmenhuizen.

PARTICULIERE COLLECTIE.

Maarten wenst u een mooi en sfeervol 2017!

SCHREPEL 12 DE GOORN - TEL.: 0229 - 540996

WWW.MAARTEN-KONING.NL

KWANTES
makelaardij

Middenweg 9 | 1619 BL Andijk | Tel. 0228 - 59 22 44
info@kwantesmakelaardij.nl | www.kwantesmakelaardij.nl

**Kwantes
Makelaardij
wenst u
fijne feestdagen
en een
gezond 2017!**

de sleutel tot agrarisch bezit

**PRONK STAAT VOOR
VAKMANSCHAP**

PRONK BOUW

nieuwbouw
verbouw
onderhoud
restauratie

Machinestraat 2, Postbus 20, 1749 ZG Warmenhuizen
Telefoon (0226) 39 13 74, fax (0226) 39 20 32

E-mail: info@pronkbouw.nl, website: www.pronkbouw.nl

**Aannemersbedrijf
M. Duinmaijer B.V.**

Nieuwbouw
Utiliteitsbouw
Verbouw
Onderhoud
Restauratie
Kozijnen en lijstwerk

M.C. van Voordenstraat 2
1483 GB De Rijp
tel.: 0299 673487
duinmaijer@duinmaijer.nl
www.duinmaijer.nl

**BOUW
GARANT**

RIETDEKKERS BV

Zwaagdijk-Oost 286, t. 0229 262140, m. 06 20548854
info@rietdekkersbedrijfsijm.nl, www.rietdekkersbedrijfsijm.nl

Geëmigreerde boeren uit de Beemster brachten de stolpenbouw mee naar Weesp.

TWEELING IN WEESP

DROMEN IN DE ZUIDELIJKSTE STOLP

De inventieve manier om de functies van veestalling, hooiopslag, wagenberging en wonen samen te brengen onder één stormvast, piramidaal dak vond plaats in het grasrijke gebied van Noord-Holland boven het Noordzeekanaal. Daar staan nog steeds veruit de meeste stolpen. Interessant is dat de techniek van het bouwen van stolpen ook tot een paar mooie stolpen in zuidelijker Noord-Holland heeft geleid. Steven de Nieu is een van de huidige bewoners. Hij en zijn familie maakten hun stolp en erf tot woonparadijs.

Zelfs in het zuidelijkste puntje van Noord-Holland, in de gemeente Weesp, vind je twee mooie stolpen, naast elkaar. Het verhaal gaat dat in 1870 twee broers uit de Beemster in het toenmalige Weesperkarspel (nu Weesp) aan de Vechtdijk ieder een eigen melkveehouderij begonnen vanuit twee identieke, gespiegelde, middelgrote stolpboerderijen. Hun land liep in lange, smalle kavels de Aetveldsepolder in, een aardkundig monument; een kleirug die ontstond door het meanderen van de Vecht in een veenlandschap. Met een bouwoppervlakte van zo'n 220 vierkante meter en een hoogte van 13 meter waren deze stolpen voor dit gebied bijzondere gebouwen. In de loop der jaren hebben beide stolpen zich elk in een eigen richting ontwikkeld. De stolp op de Utrechtseweg 90 heeft net een andere uitstraling dan zijn evenknie op nummer 92. De laatste is nog vrijwel origineel en sinds 1990 dan ook gemeentelijk monument.

Stolpparadijs aan de Vecht

De kap van de stolp van nummer 92 is binnen vanaf de dars nog in zijn volle glorie te aanschouwen. Ook de indeling van de woonruimten en de stal zijn herkenbaar van het oorspronkelijk bouwplan. De koebeesten woonden (in de wintertijd) aan de zuid-

west- en zuidoostkant en de bewoners aan de noordwest- en noordoostkant. Het middenvlak is inmiddels een sanitaire ruimte plus opgang naar de verdieping. De trap naar boven gaat door een luik met vensters om de verwarmde benedenruimte van de onverwarmde te scheiden. Op de zolder heb je zicht op het riet en de sparren. Buiten de indrukwekkende palen zijn goed geïsoleerde kamers gemaakt die ieder op hun beurt met centrale verwarming comfortabel zijn.

Stolpensfeer

Zo is de oorspronkelijke 'stolpensfeer' in deze boerderij behouden gebleven. Dit terwijl het als huis voor burgerbewoning zeer geschikt is. De bijbehorende 7500 meter grond is inmiddels opgedeeld in erf, boomgaard en een open parklandschap, van elkaar gescheiden door houten landhekken. Twee loslopende varkens bewerken het parklandschap rondom een 'paddenpoel'. Vanaf de zuidelijke erfgrans is een weids uitzicht in zuidwestelijke richting over de Aetveldsepolder. Een burgerdroom, om in een authentieke boerderij te wonen met 'buitengevoel' is zo vlakbij de grote stad Amsterdam uitgekomen dankzij de meest zuidelijke stolp van Nederland, in Weesp.

Zicht op de zolder met de vierkants- en dakconstructie.

Stolpen aan de Utrechtseweg, aan de Vecht in Weesp.

Volgens stolpenkenners met stip op de lijst mooiste stolpen van Noord-Holland en nu herbestemd.

BROEDERSBOUW IN DE BEEMSTER

NIEUW LEVEN VOOR PRACHTSTOLP

De Broedersbouw in de Beemster is een van Noord-Holland's meest bijzondere stolpboerderijen. Niet voor niets sierde deze kapitale, historische herenboerderij de meimaand van de kalender in het jaar van de Boerderij (2013): de prachtige voorgevel aan het boerenerf met de bloeiende fruitbomen. En ook de cover van het boek *De stolp te kijk* toont dat mooie beeld.

De Boerderijenstichting Noord-Holland kan als aanjager worden beschouwd voor het behoud door herbestemming.

Jonkheer drs. John H.W. Loudon, afstamming van generaties bezitters van de Broedersbouw, nam namens de familie voorjaar 2011 contact op met de Boerderijenstichting met het verzoek advies te geven voor herbestemming. De pachtboer zou op korte termijn met pensioen gaan en het agrarisch bedrijf beëindigt daarmee. Loudon pleitte voor een nieuwe bestemming die recht zou doen aan de cultuurhistorische en landschappelijke kwaliteiten van boerderij en omgeving. Zoals het bijzondere 18^e eeuwse interieur met zijn dubbele betegelde schouw en

opkamer en het authentieke boerenerf met de dubbele singel, fruitbomen, windsingels en brongasketel.

Onderzoek

In dezelfde periode was van Hogeschool Utrecht afd. Bouwkunde bij de Boerderijenstichting een aanvraag binnengekomen voor een stagebegeleiding als onderdeel van het afstudeeronderzoek van student Helga Kliffen. Het bestuur van de Boerderijenstichting kwam met architect Sander Douma, ook bestuurslid, een extern

adviseurschap voor een stage overeen met een tijdelijke stageplaats bij het architectenbureau. De opgave *herbestemming van Broedersbouw* stond hierbij centraal. Helga Kliffen voerde een bouwhistorische verkenning uit met een historische inleiding, een waardestelling en een restauratierapport met eindconclusie plus aanbevelingen voor (soorten van) herbestemming. Bouwtechnisch verkeerde de boerderij, Rijksmonument, in 2011 al in relatief matige staat, op enkele onderdelen zelfs minder dan matig.

De renovatie is begonnen.

De trekker van Piet Kooij, de laatste pachtboer.

Interieur woongedeelte met 18^e eeuwse schouw.

HISTORIE

Na de drooglegging van de Beemster in 1612 werd de grond verdeeld onder de investeerders, Kavel A.K.56 werd toegewezen aan Leonard Ray en de aangrenzende kavel A.K.57 aan Dirk van Os. Op de waterschapskaart van Balthasar Florisz. van Berckenrode uit 1644 staat op kavel A.K.56 een boerderij getekend met een woonhuis en haaks er op de stal, de hooiberg los van de boerderij. Vlakbij stond aan de Oostdijk de drie- en veertigste poldermolen. In de Beemster was het de gewoonte om na 100 jaar een boerderij grondig te renoveren, al dan niet vervangen door een 'moderne' variant, aangepast aan de eisen van het toenmalige boerenbedrijf. Deze gewoonte is waarschijnlijk ook in 1742 de reden geweest tot de bouw van Broedersbouw en aanpassing van het erf zoals zich nu na 274 jaar nog grotendeels vertoont. Broedersbouw werd een herenboerderij en

verpacht aan een boer. Vermoedelijk bewoonde, zoals gebruikelijk, de eigenaar het herengedeelte aan de voorzijde in de zomertijd. Jan van der Poll, regent van Amsterdam, was eigenaar in 1742 en verkocht de boerderij in 1746 aan Nicolaes Geelvinck, zoon van de burgemeester van de hoofdstad waarna in 1776 het eigendom overging naar zijn zoon (ook) Nicolaas. Maria Gabriëlle Riccen werd in 1799 de volgende eigenaar waarna in 1814 Broedersbouw gekocht werd door Jacob Boreel, commissaris en schepen in Amsterdam. Het eigendom is tot nu toe tweehonderd jaar in de familie gebleven. Aan de hand van archiefonderzoek heeft boerderijkenner Jan de Groot de verpachting in kaart gebracht. De laatste pachtboer Piet Kooij was een nazaat van de familie Admiraal/Kooij die ook twee eeuwen lang het agrarisch bedrijf in stand heeft gehouden.

Aanbeveling

Als aanbeveling voor herbestemming kwam Helga Kliffen uit op het samengaan van nieuwe functies. Zoals een zorgboerderij in combinatie met een openbaar toegankelijke lunchroom met terras, een winkel met streekproducten en een inpandige beheerderswoning. Op het erf de vitalisering en zonodig reconstructie van de bestaande boomgaard, het ombouwen van de schuur tot dierenverblijf en de aanleg van een camping voor tien seizoensplekken. De creatieve en goed onderbouwde aanbevelingen werden tot plan omgesmeed en na uitvoerig overleg met de Rijksdienst, de gemeente en mogelijk geïnteresseerde beheerders was de conclusie dat, mede vanwege de geringe mogelijkheid van een financiële basis voor het realiseren van een zorgboerderij, het uiteindelijke plan diende te leiden tot inbouw van appartementen voor particuliere bewoning.

Imposante stolp

Het hoofdgebouw is 21,90 meter breed, 27,70 meter lang, 16,60 meter hoog en heeft een inhoud van maar liefst 5.000 m³. Aan de voorzijde -oostgevel- twee woonkamers en een opkamer met betimmerde wanden waarin kasten en bedsteden. In de tussenwand tussen de kamers zien we aan beide zijden een betegelde schouw met voorstellingen in het thema Hoop, Geloof en Liefde. Onder de opkamer een zogeheten 'zwevende' kelder, beweegbaar met het grondwater. De darsdeuren bevinden zich ook in de voorgevel met achter in de dars vroeger de paardenstalling. Haaks op de darsruimte was de (dubbele) stal voor twintig koeien aan de ene kant en 24 aan de andere kant, tezamen een forse veestapel. In bepaalde perioden was er bovendien schapenhouderij. Er was een afgescheiden ruimte voor jongvee en aan de achterzijde van de stal het permanente zomer-

vertrek met schouw, vaste kasten en twee grote ramen. Ronduit indrukwekkend was de blik op de houtconstructie van het machtige dubbele vierkant (met loopbrug), eeuwenlang gevuld geweest met hooi in de wintertijd en zo goed als leeg in het voorjaar.

Broedersbouw was in 1742 een zeer moderne boerderij en tot 1950 zijn er weinig aanpassingen geweest. In 1956 werden er enkele nieuwe vertrekken aangebracht voor berging, slaapkamer, badkamer en hal en werd de keuken vergroot. In 1970 werd het stalgedeelte gemoderniseerd en het zomervertrek omgebouwd tot melktank-lokaal. Met de herbestemming tot bewoning van de gehele boerderij blijft het exterieur behouden. Het vroegere agrarisch gedeelte van het interieur ondergaat met de inbouw van appartementen, met zorgvuldige aanpassingen voor lichttoetreding, een flinke metamorfose. Het herenboerderijgedeelte blijft intact.

Herenboerderij herbestemd

De heren en pachters hebben Broedersbouw na 274 jaar verlaten om negen nieuwe families het genoegen te geven een prachtig staaltje landelijk erfgoed te bewonen. De renovatie en herbestemming met nieuwe indeling zijn gestart onder architectuur van Sander Douma Architecten. De transformatie van deze kapitale stolp vormt een treffend voorbeeld van nieuw gebruik. De nieuwe Broedersbouw draagt als hedendaags functionerend historisch sieraad bij aan het trotse predikaat Werelderfgoed van de Beemster.

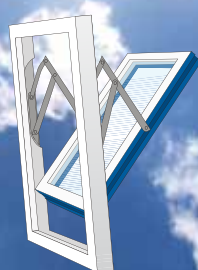
De foto's van het bedrijfsgedeelte geven een indruk van de vroegere situatie. In een volgende Nieuwsbrief krijgen we een beeld van de resultaten van de huidige verbouwing.

Het dubbele vierkant met de loopbrug.

Visser H-raam

Het Visser H-raam is een specialistisch product van Timmerfabriek Visser. Het Visser H-raam kan gemakkelijk worden ingepast in zowel moderne als traditionele panden.

Tot in detail verantwoord maatwerk

Noorder IJ- en Zeeweg 8, 1505 HG Zaandam
075-6177984 | www.timmerfabriekvisser.nl

SANDER DOUMA ARCHITECTEN BNA
www.sanderdouma.nl 072-503 98 47

Speciaal voor de brandverzekering van rietgedekte panden. Goede voorwaarden met lage premies.

Voorbeeld: brand-/stormverzekering woonboerderij steen/riet vanaf 1,60 ‰ en woning steen/schroefriet vanaf 0,80 ‰.

Hoornseweg 2, 1687 ND WOGNUM, telefoon 0229 57 22 57
www.ovmdeveenhoop.nl, info@ovmdeveenhoop.nl

Van Lierop

Conserveert & Herstelt Hout | Verdrijft Vocht

Specialist op het gebied van o.a.

- Houtworm- en boktorbestrijding
- Herstel van rotte balkgedeelten
- Vochtbestrijding en kelderafdichting

☎ 072 574 18 56 - www.vanlierop.nl

NIET ZONDER HOOP

Het vierkant staat er onttakeld bij.

FOTO: JOHAN HOSMUS

Onder de titel 'Niet zonder hoop' brengen wij bedreigde stolpen onder de aandacht. Omdat blijkt dat steeds meer stolpen in leegstand vervallen en schijnbaar doelloos afglijden naar een roemloos einde. Eerst raakt de stomp in onbruik, met leegstand en het ontbreken van (zichtbaar) onderhoud tot gevolg. Dit begin van verwarlozing leidt in de meeste gevallen tot verval. Wat is hiervan de oorzaak? Kan het tij van verdergaand verval gekeerd? Vaak onbekend. Wij willen dit fenomeen registreren in een ultieme poging tot behoud. Een actie die naar onze mening niet zonder hoop is.

11. BARSINGERHORN

Aan het westeinde van Barghorn, zoals dit langgerekte dorp bij Schagen ook wel liefdevol wordt genoemd, ligt een buitengewoon fraai boerenspuulje, bestaand uit drie losse objecten op wat men met een gerust hart een langgerekte erf mag noemen. Dit erf ligt parallel aan de lang verdwenen trambaan, waaraan een gerestaureerde abri als naastgelegen buurgebouw nog herinnert. In feite de plaats van een voormalig kruispunt tussen een smalspoor en de aloude dorpsweg, die hier overigens keurig netjes Heerenweg heet. De omgeving bestaat uit oud land met allerlei landschappelijke mooiheden, zoals dijkes, sloten, een oude begraafplaats en terpen. Ook met oude namen, zoals Tin en Nes, en oude zaken zoals stolpboerderijen en een in onbruik geraakte, pikzwarte bronsgashouder.

Hier hoort deze agrarische bouwkunst als een soort langhuisstolp, maar dan in losse onderdelen, helemaal thuis. De oorsprong is echter verrassend anders, waarover later meer. Vooraan de weg een lang woonhuis met houten topgevel, eenvoudig lofwerk, een makelaar en een pannengedekt zadeldak. Erachter een losstaande kippenschuur

en een dito koestal voor 16 koeien. Daar weer achter en helemaal achterop het lange erf het stakerige staketsel van wat ooit een hoog oprijzende, onvolledige stolpschuur is geweest. In deplorabele staat, daar is geen woord Frans bij.

Van vader op zoon, op zoon

Het is het bijna traditionele beeld van een gedurende lange jaren krimpde boerenbedrijf. Geen opvolging vanwege wellicht te weinig grondoppervlak of onvoldoende interesse wegens nauwelijks economische mogelijkheden, leidt tot de logische slotsom van Cees en Bets Spaans, de laatste praktiserende boer en boerin, te blijven en vol te houden. Zo lang als dat gaat. Met het klimmen van de jaren boeten de fysieke mogelijkheden echter langzamerhand in. De kippen gaan weg, later worden de koeien verkocht. Wat het langste stand houdt, is een kleine kudde schapen. Dit proces valt af te lezen aan deze boerenplaats. Dezelfde krimpde bedrijvigheid als beschreven in de kop van dit artikel leidt tot gestaag afnemend onderhoud. Uiteindelijk blijft zelfs groot onderhoud achterwege. Cees en Bets zijn op hun eigen erf zeer senang en weten een zoon aan de overkant van de Heerenweg dicht in de buurt voor hulp en bijstand. Pas na het overlijden in het zelfde jaar van zijn beide ouders (op 88 en 87-jarige leeftijd!) nemen zoon Kees Spaans en diens vrouw Yvonne West-End over. Kees volgt in 2015 zijn vader op, zoals die zijn vader op

deze locatie opvolgde in 1963. Heerenweg 1 is een familiezaak en een familieplek. Hoewel er niet een enkele Spanjaard woont, is West-End zo Spaans als het maar zijn kan.

Houtzagerij

De geschiedenis van boerderijlocaties heeft zo steeds zijn verrassingen. Zo vindt deze 'Spaanse' boerenhoeve zijn oorsprong in een houtzagerij die op het perceel ernaast heeft gestaan. Voor de huisvesting van personeel liet de vroegere industrieel ooit een dubbel woonhuis naast de houtzagerij bouwen. Dit toen nieuw gebouwde of verbouwde woonhuis is de kern van het huidige West-End. Nadat de houtzagerij verdween, kreeg Heerenweg 1 een agrarische functie en verschenen er schuren, stallen en een stolpschuur, waarvan het onvolledig model nu nog het restant is. Zelfs de oude abri van de trambaan stond langere tijd op meerdere plekken als schuur op of naast het erf. Kees en Yvonne Spaans hebben zo hun eigen plannen en dat is om van West-End weer een fijne woonlocatie te maken en daarbij de stolpschuur weer opnieuw te betrekken. Kees is handig en regelt de zaken volgens goedgekeurde tekening meest en het liefst zelf. Dat het 'spul' in de familie blijft is een belangrijke drijfveer en beiden vinden dat het aanzien moet blijven. Dat is volgens Kees nog een hele opgave, maar het streven is eind 2017 het woonhuis te hebben gerealiseerd. Het kale vierkant trotseert al twee jaar weer en wind. "Helemaal verrot", sombert Kees. Toch staat herbouw gereed eind 2018 in de planning. Gloort er op dit fraaie familie-erf dan toch een sprankje hoop voor dit wanhopige staketsel?

Het langgerekte complex van West-End.

FOTO: JOHAN HOSMUS

In de Binnenkijker kijken we binnen in het interieur van een stolp. Deze verschillen nog meer van elkaar dan de buitenkanten. Deze keer zijn we op bezoek bij een wel heel bijzondere achterneef binnen de stolpenfamilie, namelijk de enige herbestemde wierschuur in Nederland.

De wierschuur staat op Wieringen in de polder Waard Nieuwland, als enig exemplaar nog op de oorspronkelijke plek en is, zoals de eigenaren Edwin Bonvie en Martine van Soelingen trots verklaren, nog wel een project in uitvoering. Maar wat een prachtig project. Vanuit het zuiden torent de wierschuur als een klein kasteel uit boven de vlakte van de 19^e eeuwse polder Nieuwland, zoals deze bedijking oorspronkelijk anno 1846 nog heette. De wierschuur heeft aan de buitenkant het kenmerk van een stolpboerderij met een meervoudige vierkantconstructie op de rand van een modderig voormalig wad en de exotische glooiingen van door landijs opgestuwde keileembulten. Pal naast de oude wierdijk, onderdeel van de oude, zogenaamde Zuiderdijkage, lijkt deze grootformaat stolp een scharnier in de tijd tussen een ver verleden en het heden. Het is overduidelijk dat op deze unieke locatie slechts dit voor Noord-Holland zo kenmerkende type agrarisch erfgoed het landschap zo versterkt als alleen een stolp dat kan. Als een watermolen in de polder, als een kerktoren in dorp of stad. Volstrekt op z'n plek.

Imposant groot en hoog

Martine moet afscheid nemen en daarom leidt Edwin ons enthousiast verder rond door een stolpboerderij met een grondmaat van 28 bij 16 meter en een nokhoogte van 12 meter. Dat is buitengewoon groot. Ongeveer van hetzelfde kaliber als Broedersbouw in de Beemster (zie pag. 10 en 11), maar met een volstrekt andere functie, namelijk opslag van wier (zeegras, *Zostera marina*), dat eerst volop werd gebruikt in de dijkenbouw en later voor o.a. matrassvullingen. De immense binnenruimte diende dan ook louter en alleen voor de opslag van dat wier, in min of meer gedroogde toestand wel te verstaan. Daarom kent deze stolp wel een houten dekbalkconstructie met vierkantstijlen, maar mist ten ene male de indeling van de traditionele boerderij. Dus geen lange regel, dars of hooiberg, maar een indeling in smalle en hoge vakken van 1.63 meter breed waartussen het wier van verschillende handelaren of wierschuurders kon worden opgeslagen. Ook kon het wier hier verder worden behandeld door het bijvoorbeeld in pakken te persen. De verschillende ruimten en diensten konden worden gehuurd en daarom

was er oorspronkelijk een kleine woning van de toezichhoudende wierbaas (?) als een voorhuis aan de westgevel gebouwd. De hoge houtconstructies hebben door de veelheid van stijlen, zwingen en schoren een sterk repeterend karakter, dat iemand gemakkelijk doet duizelen. Van elk houten onderdeel is alles meer dan tienvoudig aanwezig, het aantal dakspanten is niet te tellen. We staren naar het imposante en spannende staketsel van een hele grote wierkathedraal. Uniek in de wereld.

Uit asbest herrezen en herbestemd

Sinds 2014 zijn Edwin en Martine aan de slag om hun bevlogen plan voor een herbestemming als logies- en vergaderaccommodatie dat indertijd de door de provincie uitgeschreven prijsvraag voor herbestemming won, te doen slagen. Geen sinecure als je bedenkt dat het dak helemaal 'onder de asbestplaten zat' en de constructie bijna op instorten stond. Maar beiden zijn uit het goeie stolphout gesneden en volgen hoofd en hart, daarbij gesteund met lovenswaardig opgestelde tekeningen van AG architecten uit Haarlem. Een nieuwe indeling met negen slaapkamers met eigen badkamer op de begane grond en vergaderruimten boven, een gemeenschapsruimte, een keuken, een speelkamer maakt deze herbestemming op voorhand tot een succes. Lichttoetreding is op inventieve wijze opgelost, door het gebruikmaken van lichtstraten in de vorm van dakspiegels in de dakvlakken van de korte gevels. Maar eerst moest de asbest verwijderd en afgevoerd, de houtconstructie zwaar hersteld, een nieuwe strokenfundering (onder alle muren en onder de twee lange rijen vierkantstijlen) gelegd, alle dakvlakken vernieuwd en geïsoleerd, het verdwenen voorhuis herbouwd, alle rotte onderkanten van de vierkantstijlen vervangen en voorzien van hoge betonpoeren. De wierschuur draait straks energieneutraal met een warmtepompboilerinstallaties en (zwarte) zonnepanelen op het met zwarte pannen gedekte dak van de voormalige losse grupstal. Edwin praat en wijst onverminderd enthousiast voort en zegt dat een dergelijk inspanning niet gerealiseerd kan worden zonder subsidie, niet zonder eigen vermogen en niet zonder 200% inzet. Het streven is om april 2017 klaar te zijn. Dan is een ware parel als stolpjuweel herrezen uit de asbestbult die de wierschuur nog drie jaar geleden was. Details zijn genoeg bewaard gebleven, aan inventieve oplossingen zoals zes zwarte schuifdeuren die drie grote glaspartijen kunnen maskeren, is geen gebrek. Met moeite maken we ons los van de wierschuur en z'n hartelijke en gedreven eigenaren, met een uitnodiging om beslist nog eens terug te komen op zak. Hier hoort u meer van!

WM

TWEE BIJZONDERE KAPBERGEN

In **Ransdorp**, Waterland, op enkele kilometers van Amsterdam, staat een kapberg met enkele bijzondere kenmerken. In de eerste plaats is dat de ontluchtingskoker die op de nok staat. Vanwege de enigszins vervallen staat van het detail zie je van dichtbij goed hoe dit in elkaar zit. De koker is fors van formaat in vergelijking met die van andere kapbergen. De bedoeling van een luchtkoker was de vochtige lucht uit de berg te laten ontsnappen. Hij werkt als een schoorsteen. Op deze manier droogde het hooi na in de berg en dat was gunstig voor de kwaliteit ervan. Wat verder opvalt aan het bouwwerk zijn de ozingplanken die aan de onderkanten van de dakschilden zijn aangebracht. Het zijn schuin naar omlaag hellende planken die de rand tussen de gevel en het dak afsluiten. Op bijgaande tekening wordt aangegeven hoe zo'n plank is geplaatst op de bovenste weegdeel en de muurplaat. Deze kapberg verkeert in een matige staat van onderhoud. We mogen echter hopen dat een zinnige bestemming voor het gebouwtje wordt gevonden en dat het zoveel mogelijk in de vroegere toestand wordt teruggebracht.

Nieuwe kapberg

Een andere kapberg die onze aandacht vraagt staat in **Wijdewormer** achter de boerderij van Kwantes aan de Noorderweg 161, vlakbij Neck. Hij is daar in 2012 gebouwd door de gebroeders Stefan en Johan Witteman. Het is een nieuwe kapberg die op traditionele wijze is opgetrokken. Hij kent flinke afmetingen: de nokhoogte is 12 meter en de wanden zijn 8 meter hoog, het grondoppervlak omvat 8 x 8 meter. Aan de voorkant is een woonhuis aangebouwd. De wanden zijn getimmerd van staande delen. De kieren tussen de delen zijn afgedekt met latten van zo'n 10 cm breed. Eigenlijk zou je dit een manier van potdekselen kunnen noemen, maar dan met smalle ruimten tussen de planken en smalle afdekkingen. Net als bij de kapberg in Ransdorp zijn tussen de wanden en de dakvlakken ozingplanken bevestigd. Let wel: dit zijn geen provisorische dakgoten maar afdekkingen van de rand tussen de pannen en wanden. Dakgoten kwamen ook wel voor aan kapbergen. Of je zag bij het ontbreken van ozingplanken of goten dat de onderste rijen pannen een flink eind overstaken en zo voor de afwatering van de dakschilden zorgden. Deze kapberg wordt verhuurd als vakantieverblijf.

Jan Deckwitz

Ransdorp.

FOTO: JAN DECKWITZ

Wijdewormer.

FOTO: JAN DECKWITZ

STOLPENCURIOSA

Tijdens een wandel- of fietstocht vallen de kleinere dingen en vooral die langs de weg beter op. In Barsingerhorn, aan de Heerenweg 246 bijvoorbeeld deze brievenbus pal langs de dorpsstraat. De bus is een getrouwe kopie van de stolpboerderij met overduidelijke 19e eeuwse bakstenen voorgevel. Zo zie je het zelden. Bus en stolp nagenoeg identiek. De eerste van beduidend kleiner formaat dan de echte die hoort bij bouwmaterialenhandel N. Kuijper & Zoons. En dat moet je hier ruim zien. Op meer dan één vlak komt hier alles in de stolpvormige brievenbus.

FOTO: J.T. DE VRIES

KIEK 38

Een jetser, een lerp van een stolp. Maar waar?

H.A.F. FOTOGRAFIE: WINKEL. FOTO: COLLECTIE JACCO MANTEL

Deze vorige Kiek toont een stolp met de in zondagse kledij gestoken familie bij het ijzeren toegangshek. Wat vooral opvalt is het enorme dak waarop in totaal toch wel ruim 5.000 dakpannen liggen: Friese muldenpannen. En een hoge, ronde schoorsteen als teken van 'goed geboerd'. Waar? Er is één reactie binnengekomen. Maar die vertelt veel en dat verbaast dan weer niet want afkomstig van Henk Komen, stolpenkenner bij uitstek, vooral van Heerhugowaard. Drie boeken gaf hij daarvan inmiddels uit (echte aanraders) met de bewonersgeschiedenis van boerderijen. De Kiek is boerderij Kerkzicht, Westerweg 54. Al vóór 1655 stond hier een boerderij. De eerste eigenaar, in 1655, was Cornelis Dirksz Winkel. De naam Kerkzicht duikt voor het eerst op in 1876. De stolp stond aan de westrand van Heerhugowaard en had over het toen onbebouwde land zicht op de katholieke kerk van Noord-Scharwoude ('de kathedraal van het noorden'). Zo rond 1880 werd de oude stolp vervangen voor de veel grotere opvolger op de foto maar in 1930 ging deze door brand verloren en er kwam een burgerwoning voor in de plaats. De foto dateert van 1928, twee jaar voor de fatale brand. We zien v.l.n.r. Jacob Gutter, zoon Frans, Jacob's vrouw Maartje den Engelse en dochter Annie.

KIEK 39

Foto's van stolpboerderijen komen op verschillende manieren tot ons. Deze keer staat de stolp in kwestie op pagina 58 van het boekje 'Het onbekende Nederland' van dr. L. van Egeraat. Het onderschrift luidt in cursieve letters: Noordhollandse stelphoeve. Verder staat aan de rechterkant nog vermeldt: Foto A.N.V.V. Een afkorting die hier geen bel doet rinkelen. Dan eerst maar de auteur nader voorgesteld. Van Egeraat was doctor in de sociale wetenschappen en is na de oorlog (WOII) vooral algemeen bekend

FOTO UIT BESCHREVEN BOEK

Onbekende stolp uit het boek 'Het onbekende Nederland'.

geworden als auteur van vele tientallen reisgidsen en als groot Italië-kenner. Daarover hield hij in heel Europa lezingen en verzorgde hij in Nederland razend populair geworden radio-praatjes. In zijn hierboven genoemde boekje met Utrecht, Noord-Holland en Friesland als onderwerp, besteedt hij een hoofdstukje aan de Noord-Hollandse stelphoeve. "Onder de vele boerderijtypen die ons land kent is de Noord-Hollandse stelphoeve zeker niet de minst interessante. Vooral door haar pyramidevormige dak beheerst zij op markante wijze het landschap in de Beemster, de Schermer, de streek van Schagen, en elders." Dat zijn we met Van E. meer dan roerend eens.

Stelphoeve

De term stelphoeve gebruikt de auteur als referentie naar de Friese stelphoeve die hij verder op ook in dit boekje behandelt. Het gebruik van het woord stelphoeve is in die tijd zo gek nog niet, want ook Brandts Buys past deze term toe. Op beeldende wijze beschrijft Van E. hoe een stolp aan zijn grote volume komt, namelijk door elk dakvlak tot bijna op de grond te laten afhellen. "Zo ontstaat", volgens Van Egeraat, "ruimte voor dorsvloer, (hooi)wagens, vee en woonruimte". Hij vergelijkt onze stolpen met hennen die hun kuikens onder hun vleugels houden. Speciale aandacht vraagt Van E. ten slotte voor de stelphoeven aan de Middenweg in de Beemster, te Westerblokker, te Twisk en vooral ook te Assendelft.

Van E. houdt gewoonweg niet op om in allerlei superlatieven over 'onze' stolpboerderij te schrijven. Ook slaat hij een enkele keer de plank flink mis als hij beweert dat in de 18^e eeuw het woonhuis van een stelphoeve 'vaak een Zaanse topgevel met ingezwenkte zijanten' krijgt. De zomerstal kent Van E. ook, want hij beschrijft dat de koestal dan wordt versierd met zand, schelpen en Delfts blauw. Hij verwijst daarvoor naar een 'bekend geval' aan de Westervaren in Medemblik, maar ook naar de stolp in het Openluchtmuseum in Arnhem, die 'laat zien hoe de koeien een verblijf hebben dat meer op een paleis dan op een stal lijkt.'

Eenvoudige Normaaltolp

De foto van de stolp op bladzijde 58 is er duidelijk een van het normaaltype. En recht van voren gekiekt. Daarom zijn de dorsdeuren aan de achterkant niet zichtbaar. Wel te zien is een eenvoudige, pannengedekte stolpboerderij met een gemetselde gevel en een rechte bakgoot. De voorgevel telt vier identieke, bijna vierkante T-ramen met een bovenlicht met drie horizontaal geplaatste ruiten. Kraakhelder witte broekgordijnen erachter. Aan weerszijden van de deur (met drie verticaal geplaatste ruitjes en een bovenlicht) rechts in de voorgevel nog twee van elkaar verschillende raamkozijnen. Links van de deur een verkleinde uitgave van de eerder genoemde vier, rechts een groot formaat zesruiter. Eronder, en alleen daar, een (blauwe?) smetrand vanwege het begin van de lange regel op die plek. Opmerkelijk zijn de twee over de volle lengte op regelmaat boven elkaar geplaatste muurankers in de voorgevel. Met witte, propere kozijnen boven gemetselde onderdorpels kijkt deze stolp de wijde polderwereld in. Verder vormen een stoere laning, een oprijpad en een forse heg aan de linkerkant de grens van het erf. Het voorerf met alleen gras is geschikt voor schapen. Let op het smalle looppad dat schuin vanaf de staldeur over het erf loopt. Waarheen is de vraag. Net als de vraag of iemand nog kennis heeft aan deze sobere, prototypische stolpboerderij. Antwoorden naar het secretariaat.

SCHILDERSBEDRIJF

Jos Bes

TUITJENHORN
TEL : 06-53694232 / 0226-393615
WWW.SCHILDERSBEDRIJF-JOSBES.NL

MOLENAAR
BERGEN 072 581 33 97 KOEDIJK 072 561 44 46
RIETDEKKERS

info@molenaarrietdekker.nl
www.molenaarrietdekker.nl

ARCHITECTENBUREAU
KLlein

restauratie
transformatie
nieuwbouw
verbouw

Zaanweg 59, Wormerveer
075-6287686, www.kleinbv.nl

vierkant achter uw stolp
leloup architecten
warder 132, 1473 ph warder
tel. 0299 - 40 1380
www.leloup.nl

Bouwbedrijf
AWL DRIESEN

Klaversloot 25, 1721 HE Broek op Langedijk • T 06 204 95 489
E driesen@quicknet.nl • www.bouwbedrijf-awl-driesen.nl

STOLPEN IN HET NIEUWS OVER DE OMSLAGFOTO

UIT HET NOORDHOLLANDS DAGBLAD, VERZAMELD DOOR ED DEKKER, JOURNALIST.

Gebouwd rond 1720 is Het Baanhuis het oudste woonhuis in **Warmenhuizen**. Het rijksmonument - stolp met langhuis - was nooit een agrarisch bedrijf. Het diende lang als armenhuis. Lezers van het NHD namen er een kijkje. Met uitleg van de Boerderijenstichting.

De Holmhoeve op Westerkleef geldt als een van de mooiste boerderijen op **Wieringen**. De stolp is zeker niet de oudste. Het bouwjaar is 1911. De vierde generatie Lont woont nu op De Holmhoeve. Geboerd wordt er niet meer. De stolp is volledig woonboerderij geworden.

Gemeente **Opmeer** beperkt splitsing van stolpen tot twee woonheden. In Aartswoud, Gouwe en De Weere worden meer appartementen niet toegestaan. Meer woningen betekenen meer schuurtjes en die tasten het karakteristieke aanblik van de dorpen te veel aan, aldus B en W.

De straat Loeffendijk in **Middenbeemster** dankt haar naam aan een boerderij in de Beemster. Deze stolp uit vermoedelijk begin zeventiende eeuw heette eerst hoeve De Steenplaats. In 1938 veranderde de naam. Eigenaar was toen mevrouw Loeff-van Dijk uit Venray.

Gebruikt gemaakt van de regeling 'Alle hens aan dak' wachten 5500 oude pannen op het erf voor een nieuw dak. Een stolp uit circa 1870 in **Landsmeer** wordt vrijwel volledig

herbouwd. Het geredde vierkant wordt verstevigd met een stalen korset. De particuliere eigenaren hebben er drie jaar voor uitgetrokken.

Met oude Friese boerengeeltjes worden de buitenmuren van een nieuwe stolp woning in **Nieuwe Niedorp** opgebouwd. Ook wordt een ronde schoorsteen geplaatst. Dit wordt het woonhuis van een ondernemer. Met achter de stolp zijn werkplaats - in passende stijl.

Een ruïne in **Dirkshorn** moet een 'zorgstolp' worden. De boerderij staat tien jaar leeg en verpaupert. Een particuliere stichting onderzoekt de mogelijkheden voor de nieuwe bestemming: woon- en slaapverblijf voor zes mensen met een beperking. Kosten: acht ton.

Een niet-alledaagse combinatie. Bij de Hoeve Cornelia in **Sint Maartensvlotbrug** pronkt een heus vliegtuig, een Starfighter. Mooi doel van een puzzeltocht. De boerderij is fraai gerestaureerd. De nieuwe kap heeft een sierlijke spiegel: de uitsparing in het riet met pannen.

Maximaal 20.000 euro subsidie krijgen de eigenaren van de gemeente **Texel** voor restauratie van hun gemeentelijk monument. De westgevel wordt afgebroken en deels verplaatst. De voorzijde blijft onveranderd. De kozijnindeling aan de achterzijde mag worden aangepast.

FOTO: COLLECTIE JOS KOENEN
Rozendaal, Monnickendam in tijden van boerenbedrijf.

Het omslag van de vorige Nieuwsbrief toont een kapberg in Monnickendam. Jos Koenen (geëmigreerd naar Wognum) weet er meer van en gaf een toelichting. De boerderij met kapberg was een vaarboerderij aan het Rozendaal, ook vroeger 'Strontenburg' genoemd vanwege de vele platschuiten met mest. Het met de schuit aangevoerde hooi werd in de dakkapel van het voorhuis gestoken en over de zolder naar de kapberg geschoven; "wij als lagerschool-jongetjes verdienden daarmee een dubbeltje per schuit". Op de foto is de vesting aan de zijkant van de boerderij te zien. Tussen de vesting en de boerderij liep toen nog een smalle sloot waar boer Siem de Jong ook een jol had liggen waarmee hij naar zijn koeien buitengaats voer om ze te melken.

Op het omslag van deze Nieuwsbrief de secretariaatsstolp in de winter.

COLOFON

Nieuwsbrief nr. 87 van de Boerderijenstichting Noord-Holland 'Vrienden van de stolp', december 2016

Secretariaat: Schapenlaan 20, 1862 PW Bergen, telefoon 072 581 68 88 (ma t/m vr 10 - 12.30 uur), e: stolpen@xs4all.nl website: www.boerderijenstichting.nl

IBAN: NL69INGB0000338181 t.g.v. Boerderijenstichting Noord-Holland, Bergen

Redactie: Mart Groentjes en Willem Messchaert

Fotografie: Mart Groentjes, tenzij anders vermeld

Grafische verzorging en advertenties: Carla Buijsman le bureau, Zwaag (0229 299 699)

Druk: Mecco Offset, Zwaag

Oplage: 1.900 exemplaren

Het bestuur:

Evert Vermeer (voorzitter)
Larixplantsoen 15, 1702 XG Heerhugowaard

Mart Groentjes (secretaris)
Schapenlaan 20, 1862 PW Bergen

Evert Barendrecht (penningmeester)
Jan Greshoffstraat 20, 1822 JC Alkmaar

Willem Messchaert, Kolhorn
Melanie Balledux, Warmenhuizen
Joop van Diepen, Oosterblokker
Sander Douma, Schermerhorn
Wilma Eelman, Den Burg
Maarten Koning, De Goorn
Henk de Visser, Oudorp
Anneke Zandt, Twisk
Peter van Zutphen, Anna Paulowna
Irma Stroet, Hoogwoud
Piet Tamis, Oudorp

Advisering

Het is voor leden mogelijk adviezen m.b.t. constructief-technische cq esthetische aspecten en onderwerpen over boerenerven 'op locatie' te verstrekken.

Voor een dergelijk advies wordt een bijdrage van € 100,- (all-in) in rekening gebracht.

Verzoeken om advies te richten aan het secretariaat: Schapenlaan 20, 1862 PW Bergen e: stolpen@xs4all.nl

Zie ook onze website: www.boerderijenstichting.nl

De Nieuwsbrief verschijnt 4 maal per jaar.

ISSN 1566-8843

ANBI - De Boerderijenstichting Noord-Holland is aangemerkt als ANBI. Zie onze website.

Te weten

• Lidmaatschap van de Vrienden van de stolp is (2016) € 17,50 per jaar (meer mag).
• Geef tijdig eventuele adreswijziging door.

SCHILDERSBEDRIJF
VAN BENSCHOP

DE VERFFRAAIER!

Zegt wat hij doet,
doet wat hij zegt.

Werkt ook met verven op natuurlijke basis.

T 06 - 22 799 263 - info@vanbenschop.nl

Wognum - www.deverffraaiier.nl

f facebook.com/schildersbedrijfvanbenschop.nl

Akerbouw bv
BURGER EN UTILITEITSBOUW

Heeft u bouwplannen?

Uw onderhouds- en restauratiepartner in
Noord-Holland

Akerbouw B.V.
T: 0251-315817

Geesterweg 6, 1911 NB Uitgeest
info@akerbouw.nl www.akerbouw.nl

Ook uw stolp verkopen? Of op zoek naar een stolp?

Neem dan contact met ons op!

www.klavermakelaardij.nl

0226 414 008

Trambaan 12 - Nieuwe Niedorp